

טעימות הדף היומי

עם הרב אברהם משה הלוי רוט

להערות והוספות: a0527652027@gmail.com

שיעורי "טעימות" מיועדים ללומדי הדף היומי המבקשים להעשיר את הלימוד עם "נושא מעניין לקחת הביתה". הם כוללים נושאים לדיון, פולמוסים, חיזוקים, לקחים, קושיות, הקשרים לפרשת השבוע והמועדים, ועוד ועוד. מטרת השיעורים לעודד שיח תורני גם לאחר שהלימוד הסתיים. בבית או בעבודה, עם האשה או הילדים, בשבתך בביתך ובלכתך בדרך.

השיעורים נמסרים באולפן "קול הלשון" וניתן לצפות בהם באתר, או להקשיב בטלפון 03-6171111 ולהקיש ברצף (משמאל לימין): # 41670658 *

לתגובות והערות, ולקבלת הגליון בקביעות: a0527652027@gmail.com
הפקת הגליונות כרוכה בהוצאת משאבים רבים של עריכה וגרפיקה, ניתן להשתתף בעלויות ובזכויות!

[שוב ראיתי ב"משמר הלוי" להגאון הנלבב רבי משה מרדכי שולזינגר זצ"ל שעמד על זה במילים ספורות "כלל ופרט וכלל וכו' עד הקדש רעהו כתיב – האם כך כתב רב אשי בש"ס?"]

כמו כן, לכאורה אין טעם להוציא מפיו את המילים "כו' עד" שאינם מן הגמרא אלא הוראת הסופרים ללומד להשלים את השורות מהקטעים הקודמים.

יינונות | מדוע אשכולות הענבים מוכרחים להיבצר בעתים

בגמרא שלנו אנו מוצאים את שיטת רבי מאיר שענבים העומדות להיבצר כבצורות דמי. הגמרא בסנהדרין טו,א מבארת שטעמו הוא משום שממתי שהגיע זמן הבצירה הולכים הענבים ומתקלקלים אם אין בוצרים אותם (אבל שיער עבד העומד לפני תספורת, יתכן שנחשב מחובר לגוף האדם למרות שעומד להיגזז, מפני שהוא הולך ומשתבח, ע"ש).

מדוע כל כך קריטי שלא להשאיר את הענבים על הגפן לאחר שהגיע זמן בצירתם.

צריך מקצועיות גדולה בשביל לקבוע את הרגע הנכון של הבציר.

ביאר לי בן דודי היקר, הרה"ג ר' אברימי בורשטיין שליט"א, יין בכיר ביקב טפרברג הנודע, שהענב בהיותו בוסר הוא מלא בחומציות ואין לו כלל סוכר, לאט לאט הוא מקבל חומרים מהענף שמייצרים בו סוכרים, אך במקביל החומציות מתחילה לרדת. היין המומחה צריך לזהות את השלב המדויק שיש כבר מספיק סוכר בענב אבל מצד שני החומציות לא ירדה מדי, כי בשביל טעם היין צריך שילוב של מתקנות וחומציות. כמו כן צריך להגיע למצב של הבשלת טעמים מליאה.

צריך מקצועיות גדולה בשביל לקבוע את הרגע הנכון של הבציר, מבחינת שלושת הפרמטרים הללו. הרגע שלאחריו איכות הענב רק הולכת ופוחתת.

"בימים שלפני הבציר" מספר ר' אברימי "אני עשוי לבדוק את הכרם כל כמה שעות, כדי להגיע לזמן המיטבי של הבציר המושלם".

תופעה | דילוג "כו' עד" על כפילות אריכות הדרשה

בדף שלנו אנו מוצאים תופעה נדירה בש"ס, לאחר שהגמרא חזרה פעמיים על אריכות דרשת כלל ופרט וכלל להוציא קרקעות, עבדים ושטרות, גם לעניין כפל וגם לעניין שבועת שומר חנם, הרי בפעם השלישית, כשהיא באה לבאר דרשת כלל ופרט וכלל לגבי תשלומי נושא שכר, היא מדלגת על אריכות הלשון וכותבת במקום זאת "כו' עד" הקדש רעהו כתיב. המילה "עד" פונה אל הלומד, כמי שאומרת: תמשיך בעל פה את הדרשה עד שתגיע למילים "הקדש רעהו כתיב".

בדרך כלל הגמרא חוזרת על אריכות הדרשות שוב ושוב. בפרט שאין מדובר כאן על אותן הדרשות, שהרי כל "כלל ופרט וכלל" עוסק במקראות אחרים העוסקים בעניינים שונים (כפל, ש"ח, ש"ש) ומה בכך שהמילים כביכול חוזרות על עצמן.

אבל כאן קיצרה הגמרא בפעם השלישית בלשונה וכתבה "כו' עד".

בית הוראה | האם בשביל "סיום מסכת" צריך לומר את המילים הללו

מסתבר שהדילוג "כו' עד" אינו מלשון רב אשי שחתם את הגמרא, אלא שאיזה מעתיק במהלך הדורות בחר שלא להאריך כל כך בכתובתו מאיזו סיבה וכתב "כו' עד" במקום המשפטים המדולגים. אם כן, מי שחפץ לסיים את המסכת צריך "לפתוח" את ה"כו'" ולומר את המילים הללו.

והנה, בגמרא שלנו אנו רואים שחכמים תיקנו להטיל את חובת השבועה על התובע בשביל שלא יתגלגל חילול השם ע"י שבועתו של הנתבע! ולכאורה יש מזה קושיה על דברי רבינו הגריש"א זצ"ל.

ויש לדחות, שמכיון שהחשש הוא "שמה יוציא הלה את הפקדון", נמצא שגם התובע משתתף בגרימת חילול השם, כי מה טעם הערים ערמה כזו להכשילו בשבועת שקר ללא שום צורך, לכן בכה"ג תיקנו למנוע זאת גם 'על חשבון' התובע.

מעשה | מסירות נפשו של ה"שדי חמד" למנוע חילול השם

בעניין זה מסופר מעשה נורא על הגאון הקדוש בעל השדי חמד זיע"א, ונעתיקו כפי שהיה מספר המשגיח **רבינו נתן ווכטפויגעל זצ"ל** (לקט רשימות, פורים):

"ידוע המעשה עם השדי חמד שהיה אברך רגיל מתמיד ובעל כשרון, ולמד בכולל עם עשרה אברכים והיה אהוב מאוד על כולם. אברך אחד שהיה יותר למדן ממנו התקנא בו, ומקנאה נהיה שנאה עד ששכר גוי שהיה משרת אצל הבעה"ב ועשה בלבול על השדי חמד וחיים את הצבור לזרוק אותו מהכולל. [בשמים לא שותקים על מעשה אכזריות ואותו אברך נפטר באותו שבוע]. הבעה"ב שהחזיק את הכולל לא האמין בלבול, ואדרבה פיטר את הגוי ממשרתו, אך הצבור עדיין חשד את השדי חמד.

אחרי תקופה כשהגוי גמר את הכסף שקיבל עבור העלילה הוא בא לשדי חמד וסיפר לו את האמת וביקש ממנו שיסייע לו לחזור לעבוד אצל בעה"ב. השדי חמד שמח שיש לו אפשרות להסיר ממנו את כל החשד, אבל זה היה רק מחשבה ראשונה, אבל מחשבה שניה שלו היתה: אין הכי **נמי הכבוד שלי יתרום אבל כבוד שמים יושפל**, שהרי עשרה אברכים הם ומשפחותיהם ושאר בני העיר ישמעו שאברך עשה כזה מעשה נבלה ויהיה חילול ה', מיד גמר בדעתו **שהוא מוכרח לוותר על כבודו בעבור כבוד שמים**, ואמר לגוי "אני אסדר לך עבודה בתנאי שלא תספר לאיש".

אמר השדי חמד: באותו רגע שהוא ויתר על הכבוד של עצמו בעבור כבוד שמים זכה שנפתחו לו כל השערים, כל מעינות החכמה, זיכרון, הבנה וכח החידוש, ונהפך לאיש אחר! כך עלה ונתעלה להיות מגדולי הדור וזכה לחבר את ספריו הגדולים."

זווית אישית | גבורתו של סבא שמשון זצ"ל למנוע חילול השם

אבי זקני, **רבי שמשון סומפולינסקי זצ"ל**, התגורר עם

"להכין יין במקצועיות" הוא מוסיף "כל אחד יכול. אם רק יקבל הוראות מפורטות וציוד מתאים" (הוא עצמו הקים את קורס "סברי" ללימוד הכנת יין ביתי ברמה גבוהה. מומלץ!) אבל עיקר המקצועיות הגדולה היא ברירת הבציר, מהחלקה הנכונה ובשעה המתאימה באופן מדויק..."

נידון | האם חייב להפסיד בשביל שלא יגרום חבירו לחילול השם

"מי נשבע, מי שהפקדון אצלו, שמה ישבע זה ויוצא הלה את הפקדון". ומה בכך שהרשע יתגלה בשקריו? לדעת רש"י אנו חסים עליו שלא יפסל לעדות ולשבועה אם לא דקדק בשומתו. אך הרי"ף כתב שהחשש הוא "שמה ישבע הלוה תחלה ויוציא המלוה את המשכון ונמצא שם שמים מתחלל". איננו חסים על הנשבע לשקר אלא על כבוד שמיים, איננו רוצים לגרום לחילול השם כשיתגלה שהשבועה היתה לשקר!

יש כאן לימוד גדול: **התובע צריך להפסיד בשביל שלא יתגלגל חילול השם באמצעות הנתבע!** הרי מעיקר הדין הלווה חייב למלווה שבועה או תשלום, והנה אנו פוטרם אותו מכך ומטילים את השבועה על המלווה בשביל שלא יתרחש חילול השם באמצעות הלווה!..

והנה, **רבינו הגר"י זילברשטיין שליט"א** כתב (חשוקי חמד יומא כג,א) על מעשה שהיה בחו"ל, באדם שקיבל סכום גדול מרב להעבירו למקום אחר, והשליח נכנסה בו רוח שטות [סבר להכפיל את הסכום לטובת משלחו ולצרכי צדקה וגם לעצמו], ונכנס לבית הימורים ושיחק בכספים אלו והפסיד את הכל, ויצא נקי מהמעוות של משלחו.

הרב התייעץ עם עו"ד שאמר לו שהוא יכול להוכיח בבית משפט שהשליח הימר במעות שאינם שלו, וקרוב לודאי שיקבל חזרה את כספו, אך השליח יקנס ע"י בית המשפט וישלח לכלא. ויש להסתפק אם מותר לתבוע את הכסף בערכאות כיון שיצא מזה חילול ה', כי שמו של השליח ותמונתו תתפרסם בעתונות, והשליח עטור הזקן ודאי ישלח לכלא, ואם כן אולי יש לוותר על התביעה, ויפסד הממון, ואל יתחלל שם שמים בפרהסיא?

הגר"י שליט"א שאל שאלה זו את מרנא הגרי"ש אלישיב זצוק"ל שהשיב שמצד החילול ה' מותר לתבוע אותו, ולא אכפת שיצא מזה חילול ה', **כיון שאין חיוב להפסיד כסף כדי למנוע חילול ה' שיגרם על ידי הגנב, ומאחר והרב לא חילל את ה' ח"ו, אלא השליח במעשיו, אין הרב חייב להפסיד ממון כדי שהשם לא יתחלל על ידי השליח.** [אמנם, הוסיף הגריש"א, אסור לתבוע בערכאות מטעם אחר, שכן בוודאי ידונו אותו למאסר אע"פ שעפ"י דין תורה אינו חייב מאסר, עיי"ש]. עד כאן מדברי חשוקי חמד שליט"א.

שלי במחיר נמוך מעט משוויה, הוא יסכים בוודאי לשלשל בתמורה לידוך את סכום העיסקה ובזה נשתמש להציל את היהודים העניים.

כעבור כמה שנים, לאחר המלחמה, באו ידידי המשפטנים של סבא שמשון ואמרו לו "אתה יכול לתבוע את הנהלת הקהילה שלא הסכימה לתת ממזנה להצלת חבריה, להחזיר לך את הסכום העצום שהוצאת עבור מה שהיה מוטל עליהם".

סבא שמשון היה זקוק מאד לכסף אחרי המלחמה, לשיקום משפחתו ופרנסתו. אבל, הוא אמר לחבריו "איך אוכל לגרום לכזה חילול ה', שהשופט הגוי יראה שבאותה שעה שהדנים הגויים מסרו נפשם להצלת היהודים, היו יהודים שנמנעו מלעשות זאת, בעבור בצע כסף! **עדיף שאפסיד את כל כספי ולא אגרום לחילול השם!..**"

סבא שמשון לא נהפך להיות גאון ותלמיד חכם כמו ה"שדי חמד", אבל הוא זכה לאלפי צאצאים ששמו ומעשיו משמשים להם כעמוד אש. הם זוכרים ומספרים לילדיהם על ליבו הרוגש באהבת ה', אהבת הארץ ואהבת ישראל. מתוכם רבים רבים תלמידי חכמים עצומים, מרביצי תורה, חסידים, שקדנים, אנשי מעש, מחברי חיבורים רבים, בעלי צדקה, בעלי יראה ועובדי ה'.

משפחתו בקופנהגן שבדנמרק. כאשר זממו הנאצים האדורים להשמיד את היהודים בדנמרק, נמלטו בני המשפחה יחד עם עוד אלפי יהודים לכפרים שעל חופי הים, למען יוכלו להימלט לארץ שוודיה בעזרת דייגים דנים בעלי סירות שסיכנו עצמם בהפלגה זו. (מבצע שהשתתף בו גם בנו, זקני רבי דוד בונם סומפולינסקי זצ"ל, שהיה אז בחור בן עשרים).

דא עקא, שאותם דייגים ביקשו סכום כסף עבור כל נפש שצירפו להפלגה, בטענה כי הם מסכנים נפשם וצריכים להתפרנס וכו'. למשפחת סומפולינסקי היה מספיק ממון לשלם עבור עצמם, אבל נשארו הרבה יהודים שלא היתה להם אפשרות לשלם על פדות נפשם.

ר' שמשון מיהר לצוות על בנו דוד בונם לפנות אל ראשי הקהילה היהודית (שלא היו יהודים שומרי תומ"צ) ולבקשם למשוך את כספי הקהילה מחשבון הבנק בקופנהגן, על מנת לממן את הצלת בני הקהילה. לאחר כמה זמן חזר בנו בפחי נפש, ראש הקהל סירב בנחרצות בטענה שהכספים מיועדים לענייני הקהילה ולא לשום עניין אחר, גדול ככל שיהיה... הפצרותיו של דוד הצעיר שמדובר בהצלת נפשות של בני הקהילה עצמה, נפלו על אוזניים ערלות.

כאשר שמע זאת סבא שמשון, אמר לבנו: אם כן איפוא זאת עשה, גש מהר אל מתווך פלוני ותציע לו למכירה את החנות